

ונקדשותי...

הכוון חינוכי-רוחני להוראת סוגיות צניעות
ובינו לבינה במסכת סנהדרין

עורך: יונה גודמן

ארבעים יום קודם יוצאת בת קול!?

- סנהדרין כב, ע"א -

הרב עזריאל אריאל | רב היישוב עטרת, יועץ נישואין מוסמך
ומדריך רווקים בתהליך ההיכרות

אמר רבה בר בר חנה אמר רבי יוחנן קשה לזווגם כקריעת ים סוף שנאמר אלקים מושיב יחידים ביתה מוציא אסירים בכושרות (אל תיקרי מוציא אסירים אלא כמוציא אסירים, אל תיקרי בכושרות אלא בכי ושירות) איני והאמר רב יהודה אמר רב ארבעים יום קודם יצירת הולד בת קול יוצאת ואומרת בת פלוני לפלוני? לא קשיא הא בזווג ראשון הא בזווג שני.

החכם באדם, שלמה המלך, מציג בספר משלי (ל, יח-יט) כמה סודות שלא הצליח לפענח:

שְׁלֹשָׁה הָמָּה נִפְלְאוּ מִמֶּנִּי וְאֶרְבָּעָה לֹא יָדַעְתִּים. דֶּרֶךְ הַנְּשִׂיךְ בְּשָׂמִים,
דֶּרֶךְ נְחֹשׁ עָלֵי צוּר, דֶּרֶךְ אֲנִיָּה בְּלֵב יָם, וְדֶרֶךְ גִּבּוֹר בְּעֵלְמָה.

רבים ניסו לפענח את סוד הבחירה ההדדית של האיש ואשתו, ולא העלו בידם אלא השערות. ואכן, יש כל כך הרבה סיבות רציונאליות מדוע לא להיכנס למערכת יחסים כה מחייבת ומועדת לכישלונות, עד שקשה מאוד להבין מדוע כל כך הרבה אנשים ונשים, בני תרבויות שונות ודורות שונים, בוחרים לכרות ביניהם ברית של חיים על ידי נישואין.

בסופו של דבר, הבחירה עצמה מבוססת על אינטואיציה מאוד עמוקה, שהנסתר בה רב על הגלוי. כל זה מביא לקשיים רבים המלווים את תהליך הבחירה: התלבטויות ממושכות, מעלות ומורדות במשיכה הרגשית, ואף מקרים

של התאהבות המתבררת לאחר זמן קצר כמוטעית ומסתיימת במפח נפש. כיועץ נישואין, אני פוגש לעתים זוגות שבחירתם זה בזו איננה מובנת לי כלל; אולם בהמשך העבודה עם הזוג מתגלה שמתחת למעטה של קושיות ושל קשיים ישנו משהו עמוק יותר, המחבר אותם בקשר אמיץ. אותו דבר עמוק קשור במושגים ראשוניים על מהותו של קשר, שנבנים מתוך חוויית הקרבה אל ההורים, שאותה חווה כל ילד בהקשרים אחרים בגיל הרך. הוא קשור גם בתכונות האופי שכל אדם נוצר אֵתו, ושאותן הוא "מאבד" במהלך גידולו. אזי הוא מחפש את אותה דמות שתפגיש אותו מחדש עם "האני האבוד" שלו, בבחינת "זאת הפעם עצם מעצמי ובשר מבשרי, לזאת ייקרא אישה כי מ[ן] ה[א]יש לוקחה זאת". יכולת זו, של זיהוי הדמות המשמעותית בשבילי ברמה העמוקה ביותר, יש בה ממד נסי, המחייב אותנו להכיר בכך שאכן "מה' אישה לאיש".

האינטואיציה הזאת מגיעה לשיא ההתפתחות שלה, בדרך כלל, בגילים 20-25. לאחר מכן, ככל שעובר הזמן, אנו - כרווקים - נעשים מפוכחים יותר ורציונאליים יותר. אנו חווים סוגים שונים של קשרים - הן שטחיים והן עמוקים ומשמעותיים - ומאבדים את תום הנעורים. כל קשר שאנו מבקשים ליצור על גבי ניסיון חיים עשיר (מידי...), כמווהו ככתיבה על נייר מחוק. הטבעיות מפנה את מקומה לחשיבה רציונאלית, לעתים רציונאלית מידי. אותה 'בת קול' שמימית, שהדריכה אותנו בעבר, מפסיקה להשמיע את קולה בתוכנו, ואז הזיווג קשה הרבה יותר. הסיכון בבחירת בת זוג גדול בהרבה מן הסיכון שיש בקניית דירה מקבלן לא מוכר או מרכישת מכונית יד שנייה, ואמצעי הביטחון קלושים ביותר. לכן, בשלב זה של החיים - הן אם מדובר בזיווג שני ממש, והן אם מדובר בזיווג שנעשה על גבי חוויות רבות מן העבר (שאף הוא סוג של "זיווג שני" רגשי) - הזיווג קשה כקריעת ים סוף. זוהי, לענ"ד, המשמעות הפשוטה של דברי חז"ל, המסתמכים על ה'בת קול' בזיווג הראשון - האינטואיטיבי, הטבעי, ומצביעים על הקושי 'כקריעת ים סוף' בזיווג השני - הרציונאלי.

אותו קשר ראשוני, טבעי, תמים ואינטואיטיבי, יש בו חן מיוחד, שאינו קיים בקשרים הנבנים על גבי ניסיון חיים עשיר יותר. זוהי אותה "קורת רוח", שעליה אמרו חז"ל ש"אין אדם מוצא אלא באשתו ראשונה", ואשר הפירוק שלה כמווהו כפירוק הקשר שבין הקב"ה לכנסת ישראל, הבא לידי ביטוי במזבח אשר בבית המקדש. בדורנו, דור בו אנו חשופים מגיל צעיר למגוון סוגים של קשרים בין

המינים - באמצעות ספרים וסרטים, במציאות החיים שסביבנו, ואף בהתנסויות אישיות של 'חברות' או 'ידידות' ברמות שונות - התמימות הולכת לאיבוד בשלב מוקדם של החיים. בשל כך אנו מתקשים ליצור קשר טבעי, תמים וראשוני, אפילו כאשר מדובר בזיווג הראשון והיחיד בחיינו. לכן, בדורנו, ההבחנה בין שני סוגי הזיווגים היא פחות חדה, ושני השלבים נוטים להתערבב. ניתן לראות, מחד גיסא, קשיים גוברים ביצירת הזיווג הראשון, ומאידך גיסא, לעתים רחוקות אמנם, מוצאים אנו דווקא זיווג שני הבא בטבעיות אינטואיטיבית.

עם כל זה חשוב להדגיש, שכל מה שאמרנו לא מנבא דבר על איכות החיים הזוגיים לאורך זמן, התלויה בעיקר בעבודה משותפת, אלא רק על רמת הקושי בתהליך הבחירה ובהחלטה להינשא.⁴⁶

רעיון זה מוביל אותנו לתובנה משמעותית נוספת: אותה 'בת קול' קדומה לא אמורה לכוון אותנו למישהי שהיא 'האחת, היחידה והמיוחדת', זו 'המיועדת לנו מאז ומעולם'. איננו עוסקים בנסתרות, מה גם שאמות המידה לזיהוי 'האחת המיוחדת' לא נמצאות בתודעה שלנו, אלא ברבדים הנסתרים מהכרתנו. בכלל, טעות היא לחפש את 'האחת המושלמת'. קודם כול, כי אין אחת כזאת. אף אחת איננה מושלמת, כשם שכל אחד מאתנו איננו מושלם. גם אין אחת שהיא 'מושלמת עבורנו', שכן אם הייתה אחת כזאת, היינו פטורים מכל עבודה על טיפוח הקשר, וזה לא מה שהקב"ה רוצה מאתנו. גם אילו היינו מוצאים את אותה 'אחת מושלמת', לא היה הדבר מבטיח את עמידותו של הקשר לזמן רב, מפני שבמשך הזמן עובר כל אחד מבני הזוג שינויים, ומה שהיה 'מושלם' אתמול הופך להיות 'מאתגר' או 'מאכזב' היום או מחר. 'האחת המיוחדת' היא זו שמהווה עבורנו שותפה (פרטנר) **לעבודה** משותפת למשך כל החיים.⁴⁷ זו אמורה להיות אמת המידה המודעת לבחירה, והצדדים הנסתרים יעשו את שלהם בדרכים נסתרות... בסופו של דבר, הדבר העיקרי שיקבע את אושרם של בני הזוג, הוא עוצמתה של העבודה

46. **הערת עורך:** יש הקוראים בגמרא שהזיווג השני הוא "קשה כקריעת ים סוף", וחרדים שמא אימם או אחותם, שחלילה התאלמנו או התגרשו, לא תוכלנה להתחתן מחדש אלא בקשיים עצומים, שיימשכו כל ימי חייהם. דבריו של הרב עזריאל כאן, לפיהם "כל מה שאמרנו לא מנבא דבר על איכות החיים הזוגיים לאורך זמן, התלויה בעיקר בעבודה משותפת, אלא רק על רמת הקושי בתהליך הבחירה ובהחלטה להינשא" מהווים תשובה לחשש זה.

47. **הערת עורך:** בדבריו כאן משיב הרב עזריאל לחשש הפוך, לפיו יחשוב התלמיד כי הזיווג הראשון נעשה על פי בת קול, עד כי הכול מובטח בו, וממילא אין צורך בעמל.

המשותפת שלהם ולא התאמה קמאית כזו או אחרת.

מאחר שאיכות החיים הזוגיים תלויה בעיקר בעבודה המשותפת, ממילא יש לדעת מראש שאין להירתע מקשיים המתגלים בדרך. הניסיון המקצועי בייעוץ לזוגות מראה, שכאשר יש תשתית לקשר ברובד העמוק [שגם אותה ניתן לזהות בתהליך הטיפול] ויש רצון הדדי לעבודה משותפת, ניתן במקרים רבים להביא גם זוגות במצבי משבר לחוויה של חתונה מחודשת. זה הרבה יותר קל, ואף הרבה יותר אמתי, מאשר פירוק הקשר ויצירת קשר אחר. אולם אם כל זה לא קיים - התשתית העמוקה 'מתה' או שהתברר שלא הייתה קיימת מעולם, ואף אין כל נכונות לעבודה - מוטב להסתכן בכך שהמזבח יוריד דמעות פעם אחת, מאשר שבני הזוג יורידו דמעות במשך כל ימי חייהם. על כן, אין להסיק מהאמירה שהמזבח מוריד דמעות על קשר שנותק כי קיים איסור מוחלט ותמידי להתגרש, אלא רק שיש לעמול ולהרבות במאמצים כדי למנוע זאת ככל שניתן.

לסיכום: על שלושה דברים עומדים נישואין מוצלחים: על אינטואיציה בריאה בתהליך הבחירה, על סייעתא דשמיא, ועיקר העיקרים: על עבודה משותפת במהלך כל החיים. ואידך, זיל גמור.